

Світлана Гордійчук,
кандидат біологічних наук, доцент,
проректор з навчальної роботи
КВНЗ «Житомирський медичний інституту»
Житомирської обласної ради,
ORCID ID 0000-0003-4609-7613,
stepanovasvg77@gmail.com

РЕЗУЛЬТАТИ ВПРОВАДЖЕННЯ СТРУКТУРНО-ФУНКЦІОНАЛЬНОЇ МОДЕЛІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В МЕДИЧНОМУ КОЛЕДЖІ

У статті науково обґрунтовано необхідність удосконалення системи управління закладом медичної освіти та впровадження структурно-функціональної моделі забезпечення якості освітньої діяльності в медичному коледжі. Методологія дослідження була представлена порівняльним аналізом рівня формування загальних та спеціальних компетентностей у здобувачів медичної освіти 3-х медичних коледжів. Встановлено наявність сильних та середньої сили кореляційних зв'язків прямої направленості між рівнем формування компетентностей з базових, фундаментальних та профільних (клінічних) дисциплін освітньої програми підготовки здобувачів освіти в галузі охорони здоров'я як результату впровадження структурно-функціональної моделі забезпечення якості освітньої діяльності в медичному коледжі.

Ключові слова: *якість, освітня діяльність, медична освіта, внутрішня система забезпечення якості, рівень формування загальних та спеціальних компетентностей.*

Светлана Гордийчук. Результаты внедрения структурно-функциональной модели обеспечения качества образовательной деятельности в медицинском колледже

В статье научно обоснована необходимость совершенствования системы управления учреждением медицинского образования и внедрения структурно-функциональной модели обеспечения качества образовательной деятельности в медицинском колледже. Методология исследования была представлена сравнительным анализом уровня формирования общих и специальных компетенций у соискателей медицинского образования 3-х медицинских колледжей. Установлено наличие сильных и средней силы корреляционных связей прямой направленности между уровнем формирования компетентностей из базовых, фундаментальных и профильных (клинических) дисциплин образовательной программы подготовки соискателей образования в области здравоохранения как результата внедрения структурно-функциональной модели обеспечения качества образовательной деятельности в медицинском колледже.

Ключевые слова: *качество, образовательная деятельность, медицинское образование, внутренняя система обеспечения качества, уровень формирования общих и специальных компетенций.*

Gordiichuk Svitlana. The results of implementation of the structural-functional model of quality educational activities in medical college

The article devoted to the problem of improvement the system of medical education institution and introduction of the structural-functional model providing quality educational activities in the medical college. The research methodology was presented with a description of the structural-functional model of quality assurance educational activity in the medical college, as well as comparative analysis the formation of general and specific competences in medical education applicants of 3 medical colleges. The analysis of scientific and methodical sources was carried out, performed statistical analysis of indicators successful candidates education in furthering their educational life cycle, summarizes data on the state of implementation and management of internal quality assurance system of educational activities in medical colleges, public information on the quality of education has been researched and highlighted on the websites of medical education institutions. The scientific novelty of the research was the substantiation of the necessity to implement the structural-functional model of quality assurance educational activities in the medical college, which was confirmed by statistical indicators of the formation of general and special

competences in the applicants for education. Among the general conclusions from the research, it is necessary to determine that the condition for the development of higher medical education institution is the improvement of educational management, implementation of internal quality assurance systems, monitoring the formation of general and specific (professional) competences. The implementation of the structural-functional model of providing quality educational activities of medical education institutions that train future nurses, midwives, medical assistants (paramedics). In addition, the introduction of the structural-functional model of quality assurance educational activities among medical education institutions providing training for future nurses, midwives, medical assistants (paramedics) provides an opportunity to develop a system of medical knowledge formation and clinical thinking, which is confirmed on the basis of identified strengths and average strength, correlation links of direct orientation between the level of competence formation in basic, fundamental and specialized (clinical) disciplines of the educational program under training of health education recipients.

Key words: quality, educational activity, medical education, internal quality assurance system, level of formation general and special competences.

Постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими і практичними завданнями. Реформування галузі охорони здоров'я, з одного боку, та системних структурних змін у медичній освіті, з іншого, вимагають від закладів медичної освіти, що здійснюють підготовку медичних сестер, акушерок, парамедиків, удосконалення внутрішньої структури управління. Ухвалена Урядом Стратегія розвитку медичної освіти [1] передбачає комплексний підхід до змін у медичній освіті, що забезпечується шляхом розроблення нових та вдосконалення існуючих освітніх стандартів підготовки, створення професійних стандартів у галузі охорони здоров'я як регульованої спеціальності, періодичний перегляд освітніх програм та навчальних планів; поглиблення освітньої та наукової співпраці між закладами освіти; створення умов для проходження практики здобувачами освіти на базі університетських клінік тощо.

В основі структурних змін лежать:

посилення вимог до контингенту студентів;

оновлення вимог до проходження атестації здобувачів освіти шляхом запровадження єдиного державного кваліфікаційного іспиту;

сприяння підвищенню рівня кадрового, матеріально-технічного забезпечення тощо);

реформування післядипломної освіти;

ефективне фінансування; поліпшення якості наукових досліджень тощо [2].

Для реалізації цієї Стратегії, а також для покращення якості підготовки медичних кадрів у коледжах [3; 4; 5], необхідно здійснити комплексні зміни системи управління діяльністю закладу вищої медичної освіти, зокрема шляхом провадження структурно-функціональної моделі забезпечення якості освітньої діяльності.

Аналіз основних досліджень і публікацій із зазначеної проблеми. Науковим обґрунтуванням питань, пов'язаних із управлінням та забезпеченням якості освітньої діяльності в умовах розбудови системи вищої освіти, присвячено роботи Г. Єльнікової, Л. Калініної, С.Калашнікової, В. Лугового, Т. Лукіної, Ж. Таланової; основні аспекти забезпечення якості медичної освіти у своїх працях розглядають С. Гордійчук, І. Булах, О. Волосовець, Ю. Вороненко, В. Шатило.

Мета статті – аналіз упровадження структурно-функціональної моделі забезпечення якості освітньої діяльності серед закладів медичної освіти, що здійснюють підготовку майбутніх медичних сестер, акушерок, фельдшерів (парамедиків) тощо.

Виклад основного матеріалу з обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Сучасний стан системи підготовки здобувачів медичної освіти вимагає перегляду концептуальних підходів до загального управління закладами медичної освіти, вдосконалення змістовної складової підготовки медичних сестер, фельдшерів, акушерок, реалізації новітніх підходів до навчання та викладання, підвищення якості формування загальних та фахових компетентностей тощо.

В основу системи управління закладом вищої медичної освіти покладено стратегічний менеджмент, що забезпечується шляхом врегулювання законодавчо-правових і нормативно-інструктивних документів, які регламентують освітню, практичну, наукову, виховну діяльність медичного коледжу, а також надають можливість планувати та вдосконалювати ресурсне забезпечення діяльності закладу освіти.

У ході проведеного дослідження нами визначено п'ять основних рівнів нормативно-правового забезпечення управління якістю освітньої діяльності в медичних коледжах.

Міжнародний (європейський) визначено як *перший рівень*, на якому концентрується нормативно-правове забезпечення, що формується відповідно до комюніке і декларацій європейських міністрів освіти, зустрічі яких проводяться раз на два роки. Документами цього рівня передбачено загальний концепт діяльності, визначено можливі шляхи, механізми реалізації освітньої політики, що діють в Єдиному європейському просторі вищої освіти.

Другий рівень – рівень національний, нормативно-правове забезпечення, що формується органами державної влади кожної країни-учасниці Болонського процесу. На основі загальноєвропейських принципів кожна національна система освіти вибудовує власну освітню політику з урахуванням державної політики, багатовимірності, ціннісних орієнтацій, традицій, ресурсного забезпечення, результативності тощо.

Третій рівень – це регіональний, нормативно-правове забезпечення, що формується органами виконавчої влади, місцевого самоврядування та об'єднаних територіальних громад.

Четвертий рівень – рівень інституційний, нормативно-правове забезпечення, що формується в медичному коледжі. Сьогодні, враховуючи автономію закладів освіти, задекларовану в Законі України «Про вищу освіту», нормативно-правове забезпечення інституційного рівня визначає основні нормативні правила організаційної діяльності медичного коледжу.

П'ятий рівень – рівень суб'єктів освітньої діяльності медичного коледжу.

За результатами аналізу стану управління якістю освітньої діяльності медичного коледжу виявлено необхідність формування структурно-функціональної моделі забезпечення якості освітньої діяльності в медичному коледжі. Запропоновано п'ятикомпонентну модель, що включає такі компоненти: концептуальний, методологічно-цільовий, суб'єктивно-змістовий, діяльнісно-процесуальний та оціночний.

Концептуальний компонент відображає основну ідею проектування і впровадження структурно-функціональної моделі забезпечення якості освітньої діяльності в медичному коледжі.

Методологічно-цільовий компонент полягає у формуванні стратегії, мети та цілей забезпечення якості освітньої діяльності медичного коледжу, що полягає в упровадженні результативного функціонування системи менеджменту якості для реалізації проголошеної політики закладу у сфері якості медичної освіти на основі стандартів ISO 9000 та концепції TQM і сучасних принципів управління та ефективного використання ресурсів.

Також стратегічною метою діяльності медичного коледжу має бути забезпечення якісної освітньої діяльності, що полягає у вдосконаленні профорієнтаційної компоненти, диверсифікація освітніх програм, підвищення якості освітнього середовища, рівня якості навчання та викладання, безперервного професійного розвитку науково-педагогічних й педагогічних працівників.

Для реалізації стратегічних цілей моделлю передбачено щорічний перегляд освітніх програм, оновлення змістового наповнення навчальних курсів, моніторинг якості навчання (контроль успішності формування загальних та спеціальних компетентностей) та викладання (опитування студентів, випускників) тощо.

Управління якістю освітньої діяльності медичного коледжу на основі державних освітніх стандартів та системи менеджменту якості передбачено в суб'єктно-змістовому компоненті моделі забезпечення якості освітньої діяльності в медичному коледжі. На основі освітніх та професійних стандартів галузь «Охорона здоров'я» відноситься до регульованих професій, у медичних коледжах розробляється освітньо-професійна програма підготовки медичних кадрів, навчальний план, навчальні програми тощо.

Діяльнісно-процесуальний компонент системи забезпечення якості освітньої діяльності в медичному коледжі передбачає забезпечення необхідних умов для проведення процедур ліцензування на право проваджувати освітню діяльність за відповідним освітнім ступенем, а також відповідність кадрових, матеріально-технічних, навчально-методичних, інформаційних, фінансових умов, що підтверджують можливість закладу медичної освіти здійснювати підготовку медичних сестер, фельдшерів (парамедиків), акушерок.

Оціночний компонент системи забезпечення якості освітньої діяльності медичного коледжу передбачає аналіз результативності якості освітньої діяльності медичного коледжу та рівень сформованості якості медичної освіти.

Для аналізу показників ефективності запровадження моделі забезпечення якості освітньої діяльності в медичному коледжі нами проаналізовано успішність здобувачів медичної освіти впродовж їх життєвого циклу в коледжі за період з 2014 до 2018 рр.

У дослідженні було використано кількісні показники успішності навчання студентів трьох медичних коледжів: коледжу КВНЗ «Житомирський медичний інститут» Житомирської обласної ради, КВНЗ «Бердичівський медичний коледж» Житомирської обласної ради та Миколаївського базового медичного коледжу.

У процесі дослідження було проаналізовано успішність 716 здобувачів медичної освіти, 404 з них вступали на навчання до медичних коледжів на основі базової загальної середньої освіти (178 осіб навчались на відділенні «Лікувальна справа», кваліфікація фельдшер та 226 осіб – на відділенні «Сестринська справа», кваліфікація медична сестра) та 312 осіб, які вступали на навчання на основі повної загальної середньої освіти (84 особи навчались на відділенні «Лікувальна справа», кваліфікація фельдшер; 95 осіб – на відділенні «Сестринська справа», кваліфікація медична сестра; 133 особи на відділенні «Акушерська справа», кваліфікація акушерка).

Основними показниками дослідження стали: успішність абітурієнтів з предмету біологія як профільної дисципліни при вступі до медичного коледжу, що визначено у свідоцтві про завершення базової загальної середньої освіти та атестаті про повну загальну середню освіту;

– показник успішності з предмету біологія абітурієнтів при вступі до медичного коледжу за результатами вступних іспитів (для осіб, що вступали на навчання на основі базової загальної середньої освіти) та результатів зовнішнього незалежного оцінювання (для осіб, що вступали на навчання на основі базової загальної середньої освіти);

– показник успішності студентів з фундаментальних дисциплін: «Анатомія людини», «Фізіологія», «Медична біологія», «Основи медичної генетики» циклу загальної підготовки;

– показник успішності студентів з професійно-орієнтованих дисциплін «Внутрішня медицина», «Хірургія», «Педіатрія», «Акушерство», «Гінекологія», «Медсестринство у внутрішній медицині», «Медсестринство в хірургії», «Медсестринство в педіатрії», «Медсестринство в акушерстві», «Медсестринство в гінекології».

– показник успішності студентів випускного курсу при складанні субтестів блоків «Внутрішня медицина», «Хірургія», «Основи медсестринства» або «Догляд за хворими», «Педіатрія», «Акушерство і гінекологія» ліцензованого інтегрованого іспиту Крок – М.

Для встановлення ефективності запровадження системи забезпечення якості освітньої діяльності медичного коледжу показники успішності по кожному студенту в процесі їх життєвого навчального циклу порівнювались шляхом визначення кореляційного коефіцієнту Спірмана, достовірність отриманих результатів перевірялась за допомогою критерію Стюдента.

Таким чином серед здобувачів медичної освіти коледжу КВНЗ «Житомирський медичний інститут» було встановлено наявність сильних прямих кореляційних зв'язків на відділенні «Лікувальна справа» між компетентностями, сформованими на рівні фундаментальної навчальної дисципліни «Анатомія людини», та компетентностями, сформованими на рівні дисциплін «Внутрішня медицина» (0,77), «Хірургія» (0,76), «Гінекологія» (0,77) з циклу професійної і практичної підготовки; між компетентностями, сформованими на рівні фундаментальної навчальної дисципліни «Фармакологія та медична рецептура», та компетентностями, сформованими на рівні дисциплін «Внутрішня медицина» (0,73), «Акушерство» (0,75); між компетентностями, сформованими на рівні фундаментальних навчальних дисциплін «Мікробіологія» (0,75), та компетентностями, сформованими на рівні дисципліни «Інфектологія»; між компетентностями, сформованими на рівні навчальної дисципліни «Догляд за хворими», та компетентностями, сформованими на рівні дисциплін «Внутрішня медицина» (0,76), «Гінекологія» (0,72).

На відділенні «Сестринська справа» в коледжі КВНЗ «Житомирський медичний інститут» прямі сильні кореляційні зв'язки виявлено між компетентностями, сформованими на рівні фундаментальної навчальної дисципліни «Анатомія людини», та компетентностями, сформованими на рівні дисциплін «Медсестринство в хірургії» (0,85), «Медсестринство в педіатрії» (0,78), «Медсестринство в гінекології» (0,73); між компетентностями, сформованими на рівні фундаментальної навчальної дисципліни «Фармакологія та медична рецептура», та компетентностями, сформованими на рівні дисциплін «Медсестринство в хірургії» (0,79), «Медсестринство в педіатрії» (0,77); між компетентностями, сформованими на рівні навчальної дисципліни «Основи медсестринства», та компетентностями, сформованими на рівні дисциплін «Медсестринство в акушерстві» (0,75).

Прямі сильні кореляційні зв'язки в коледжі КВНЗ «Житомирський медичний інститут» було встановлено й на відділенні «Акушерська справа» між компетентностями, сформованими на рівні фундаментальної навчальної дисципліни «Фармакологія та медична рецептура», та компетентностями, сформованими на рівні дисциплін «Гінекологія» (0,86).

Порівняльний аналіз решти показників виявив наявність середньої сили прямих кореляційних зв'язків між досліджуваними явищами в здобувачів освіти усіх трьох відділень.

Аналіз результатів успішності студентів у процесі життєвого освітнього циклу КВНЗ «Бердичівський медичний коледж» на відділенні «Лікувальна справа» надав можливість констатувати факт наявності сильних прямих кореляційних зв'язків між компетентностями, сформованими на рівні загальноосвітньої підготовки з предмету «Біологія», та компетентностями здобувачів освіти за фундаментальною навчальною дисципліною «Анатомія людини» (0,72); між компетентностями, сформованими на рівні навчальної дисципліни «Анатомія людини», та компетентностями з професійних дисциплін «Внутрішня медицина» (0,77), «Хірургія» (0,70).

У КВНЗ «Бердичівський медичний коледж» на відділенні «Сестринська справа» встановлено наявність прямих сильних кореляційних зв'язків між компетентностями, сформованими на рівні загальноосвітньої підготовки з предмету «Біологія», та компетентностями здобувачів освіти за фундаментальними навчальними дисциплінами «Анатомія людини» (0,70); «Медична біологія» (0,77); між компетентностями, сформованими на рівні навчальної дисципліни «Анатомія людини», та компетентностями з професійної дисципліни «Медсестринство в педіатрії» (0,90); між компетентностями, сформованими на рівні фундаментальної навчальної дисципліни «Фармакологія та медична рецептура», та компетентностями, сформованими на рівні дисципліни «Медсестринство в гінекології» (0,76); між компетентностями, сформованими на рівні фундаментальної навчальної дисципліни «Фізіологія», та компетентностями, сформованими на рівні дисциплін «Медсестринство в педіатрії» (0,90), «Медсестринство в акушерстві» (0,75), «Медсестринство в гінекології» (0,81); між компетентностями, сформованими на рівні навчальних дисциплін «Основи медсестринства», та компетентностями, сформованими на рівні дисциплін «Медсестринство у внутрішній медицині» (0,72).

Порівняльний аналіз успішності студентів за результатами впровадження структурно-функціональної моделі забезпечення якості освітньої діяльності на відділенні «Лікувальна справа» Миколаївського базового медичного коледжу надав можливість встановити наявність сильних кореляційних зв'язків між компетентностями, сформованими на рівні фундаментальної навчальної дисципліни «Фармакологія та медична рецептура», та компетентностями, сформованими на рівні дисциплін «Гінекологія» (0,74), «Педіатрія» (0,73); між компетентностями, сформованими на рівні фундаментальної навчальної дисципліни «Загальний догляд», та компетентностями, сформованими на рівні дисципліни «Гінекологія» (0,74).

Аналіз життєвого навчального циклу на відділенні «Сестринська справа» виявив наявність сильного кореляційного зв'язку між показниками успішності із загальноосвітнього предмету «Біологія» та навчальними дисциплінами «Медична біологія» (0,76), «Анатомія людини» (0,74); між компетентностями, сформованими на рівні навчальної дисципліни «Анатомія людини», та компетентностями з професійних дисциплін «Медсестринство у внутрішній медицині» (0,73), «Медсестринство в педіатрії» (0,76); між компетентностями, сформованими на рівні фундаментальної навчальної дисципліни «Фармакологія та медична рецептура», та компетентностями, сформованими на рівні дисципліни «Медсестринство в акушерстві» (0,72).

Серед успішності здобувачів медичної освіти відділення «Акушерська справа», що навчались у Миколаївському базовому медичному коледжі, встановлено наявність прямого сильного кореляційного зв'язку між компетентностями, сформованими на рівні фундаментальної навчальної дисципліни «Фармакологія та медична рецептура», та компетентностями, сформованими на рівні дисципліни «Хірургія» (0,76); між компетентностями, сформованими на рівні фундаментальної навчальної дисципліни «Загальний догляд», та компетентностями, сформованими на рівні дисципліни «Акушерство» (0,79).

Висновки та перспективи подальшого дослідження. Необхідною умовою розвитку закладу вищої медичної освіти є вдосконалення управління освітньою діяльністю, впровадження внутрішніх систем забезпечення якості освіти, здійснення моніторингу рівня формування загальних та спеціальних (фахових) компетентностей, зворотний зв'язок із стейкхолдерами (здобувачами освіти, роботодавцями, іншими зацікавленими особами) тощо.

Окрім того, впровадження структурно-функціональної моделі забезпечення якості освітньої діяльності серед закладів медичної освіти, що здійснюють підготовку майбутніх медичних сестер, акушерок, фельдшерів (парамедиків) надає можливість розвитку системності формування медичних знань та клінічного мислення, що підтверджено на основі виявлених сильних та середньої сили кореляційних зв'язків прямої направленості між рівнем формування компетентностей з базових,

фундаментальних та профільних (клінічних) дисциплін освітньої програми підготовки здобувачів освіти в галузі охорони здоров'я.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Стратегія розвитку медичної освіти в Україні. URL: moz.gov.ua/article/.../strategija-rozvitku-medichnoi-osviti.
2. Гордійчук С. В. Управління якістю освітньої діяльності медичного закладу освіти на основі інноваційного підходу. Вісник Житомирського державного університету ім. І. Франка. Випуск 2 (97), 2019. С. 35–42.
3. Гордійчук С. В. Управління внутрішньою системою забезпечення якості освітньої діяльності у закладах медичної освіти. Збірник наукових праць «Вісник Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка». Вип. 5 (161), 2019. Серія: Педагогічна науки. С. 48–52.
4. Гордійчук С. В. Соціологічний моніторинг як елемент системи забезпечення якості на інституційному рівні. Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова «Педагогічні науки: реалії та перспективи». Випуск 61. 2018. С. 51–55.
5. Гордійчук С. В. Обґрунтування внутрішнього забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти у КВНЗ «Житомирський медичний інститут» в умовах європейської вищої школи. Вісник Луганського національного університету ім. Т. Шевченка (педагогічні науки). Випуск 6(320), червень, 2018. С. 103–110.

REFERENCES

1. Stratehiia rozvytku medychnoi osvity v Ukraini [The development strategy of medical education in Ukraine].(n.d.). URL: moz.gov.ua/article/.../strategija-rozvitku-medichnoi-osviti [in Ukraine].
2. Gordiichuk S. V. (2019). Upravlinnia yakistiu osvitynoi diial'nosti medychnoho zakladu osvity na osnovi innovatsijnoho pidkhodu [Quality management of educational activities a medical institution of education based on an innovative approach]. *Visnyk Zhytomyrs'koho derzhavnoho universytetu im. I. Franka*. 2019. S. 35–42. [in Ukraine].
3. Gordiichuk S. V. (2019).Upravlinnia vnutrishn'oiu systemoiu zabezpechennia yakosti osvitynoi diial'nosti u zakladykh medychnoi osvity [Management of the internal quality assurance system of educational activities in medical education institutions]. *Zbirnyk naukovykh prats' «Visnyk Natsional'noho universytetu «Chernihiv's'kyj kolehium» imeni T.H. Shevchenka»*. S. 48–52. [in Ukraine].
- Gordiichuk S. V. (2018). Sotsiologichniy monitorynh yak element systemy zabezpechennia yakosti na instytutsiinomu rivni [The sociological monitoring as an element of quality assurance at the institutional level]. *Naukovyi chasopys Natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni M.P. Drahomanova – Scientific journal of National Pedagogical University named after M.P. Drahomanov*. 2018. S. 51–55. [in Ukraine].
4. Gordiichuk, S. V. (2018). Obgruntuvannia vnutrishnoho zabezpechennia yakosti osvitynoi diial'nosti ta yakosti vyshchoi osvity u KVNZ «Zhytomyrskyi medychnyi instytut» v umovakh yevropeiskoi vyshchoi shkoly [Substantiation of internal qualityassurance of educational activity and quality of higher education in MHEI «Zhytomyr Medical Institute» in terms of Europeanhigher school]. *Visnyk Luhanskoho natsionalnoho universytetu im. T. Shevchenko (pedahohichni nauky)*. 2018. S. 103–110 [in Ukraine].